बर्षभरी मासिक रुपमा गर्नु पर्ने कृषि कर्महरु :

महिना	कृषि कर्म	कैफियत
बैशाख	• चैते धान गोडमेल गरी युरीया दिने । • मकै बाली गोडमेल गरी पहिलो टपड्रेस गर्ने । • बर्षे फलफूल लगाउनको लागी जग्गाको रेखाङ्कन गर्ने, खाडल खन्ने र मल हालेर पुर्ने काम गर्ने । • फलफूल बगैचामा सिंचाइ गर्ने । • धानको ब्याड राख्नको लागी माटोमा बस्ने किरा तथा रोग नियन्त्रणका लागी किटनासक तथा ढुसी नासक बिषादी वा जैबिक बिषादीले माटो उपचार गर्ने । • प्लाष्टीक गुमोज भित्र गोलभेडाको बिरुवा सार्ने । बिरुवा सार्ने बेलामा ३० मिनट सम्म बेभिष्टीनको घोलमा बिरुवाको जरा डुवाएर मात्र रोप्ने । • बाह्रै महिना सिंचाइ हुने खेतको लागी धानको ब्याड राख्ने । • खुर्सानी दल राख्ने । • लहरे तरकारीहरुको बीउ लगाउने । • असिनाबाट बिरुवा जोगाउन बिरुवालाई छहारीको ब्यवस्था गर्ने ।	युरियाले टपड्रेस गर्दा सिफारिस मात्राको ४ भागको १ भागले गर्ने । बेभिष्टीनको घोल बनाउदा २ ग्राम बिषादी १ लिटर पानीमा मिसाएर बनाउने । माटो उपचारको लागी १ रोपनी जग्गामा १ के.जी. मालाथियन धुलो प्रयोग गर्ने ।
जेठ	• मकैबालीमा दोश्रो टपड्रेस गर्ने । • धानको हिले तथा धुले ब्याड राख्ने । • काब्रे र ओख्ले जातको कोदोको ब्याड राख्ने । • बैशाख महिनामा सारेको गोलभेडाको बिरुवामा डडुवा रोकथामको लागी प्रति लिटर २ ग्रामका दरले ब्लाइटक्स-५० वा डाइथियन एम-४५ नामको ढुसीनासक बिषादी छर्ने । • प्लाष्टीक गुमोज भित्र गोलभेडाको बिरुवा सार्ने । • गुमोजको लागी प्लाष्टीक नहालेको भए सो हाल्ने नत्र गोलभेडामा डडुवा रोग लाग्न सक्छ । • भटमास रोप्ने । • मौरी पालन गरेको भए मह निकाली घार ब्यवस्थापन गर्ने । मौरीको घार बर्षाको पानीबाट बचाउनको लागी छापो नभए छापोको ब्यवस्था गर्ने र कमिलाबाट बचाउनको लागी स्टयाण्डमा पानीभरेको कचौरा राख्ने । • धान खेतमा हरियो मल प्रयोगको लागी कोशेबाली लगाउने । • मकैबालीमा टपड्रेस गरी उकेरा लगाउने । • टनेल भित्रको गोलभेडामा थाँका हाल्ने । • लहरेबालीलाई थाँका हाल्ने । • आलु भित्राइ बन्दा काउली लगाउनको लागी काउली तथा बन्दाको ब्याड राख्ने । • सदबहार फलफूलमा चोर हागा हटाउने ।	

वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत

असार	• धान रोपाइको लागी हरियो मल जोतेर माटोमा मिलाउने । कोशेबाली लगाएको छैन भने असुरो,तितेपाती, सिस्ने, बकाइनो, बनमारा, भटमासे,सिरिस, इपिल-इपिल आदी हरियो मलको रुपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ । • धान र कोदो रोप्ने, मास भटमास, मस्याङ्ग, भुसेतिल,गहत आदी लगाउने । • लहरेबालीमा पोथी फूल बढी फुलाउनको लागी हर्मोनको प्रयोग गर्ने जस्तै : मल्टीप्लेक्सहरु छर्ने । • जेठमा रोपेको धान बालीमा युरियाले टपड्रेस गर्ने । • धान लगाउने खेतको मकैबाली भित्राउने । • आलु बाली भित्राउने र बिक्री बितरण तथा स्टोर गर्ने । • आलु भित्राइ काउली तथा बन्दाको बिरुवा सार्ने । • काउली बन्दाको ब्याड राख्ने । • किवी फलमा पानी हाँगा हटाउने । • बर्षे फलफूलको बिरुवा सार्ने । (अमिलोजात,एभोकाडो,आँप, लिची,) • अलैचीको बिरुवा सार्ने । • प्लाष्टीक टनेलको गोलभेडा टिपेर बिक्री गर्ने । • कम्पोष्ट मल बनाउने ।	
साउन	• धान र कोदो लगाउन बाँकी स्थानमा रोपाइ गर्ने । • धानबालीमा युरियाले टपड्रेस गर्ने । • अलैचीको दोश्रो नर्सरी स्थापना गर्ने । • मकैबाली भित्राउने । • काउली बन्दाको ब्याड राख्ने र बिरुवा सार्ने कार्य गर्ने । • धान तथा कोदोमा गबारो किराले दु:ख दिन भएकोले दैहिक बिषादी छर्ने । • धानबालीको अवस्था हेरी पहिलो र दोश्रो टपड्रेस गर्ने । • धान तथा कोदो बालीको गोडमेल गर्ने । • अलैचीको कृषकले डम्वरसाई जातको अलैची लगाएको भए बाली लिने बेला भएकोले बालीको निरिक्षण गरी बाली टिप्ने कार्य गर्ने । • मकै बाली भित्राइ सकेको जमिनमा काउली,बन्दा,ब्रोकाउली, • केराउ,घिउ सिमी लगाउने । • प्याजको सेट रोप्ने ।	
	• काउली बन्दाको बिरुवा सार्ने । • पछौटे जातको काउली बन्दा र रायोको ब्याड राख्ने । राजमा ,बकुल्ला सिमी,सिकिम लोकल र सर्लाही आर्केल केराउ, आकश,प्रकाश जातको बोडी र घिउ सिमीको बीउ लगाउने ।	

बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत

भदौ	• कालो मासको बीउ छर्ने । • अघौटे काउली बालीमा टपड्रेस गर्ने । • अलैची बाली भित्राउने र सुकाउने । • उच्च पहाडी क्षेत्रमा लसुन रोप्ने ।	नेपाल सरकार ... कृषि विभाग ... कृषि निर्देशनालय, ... जिल्ला कृषि विकास कार्यालय दोलखा
असौज	• रामसाइ र गोलसाइ जातको अलैची टिप्ने बेला भयो । • धानबालीमा पतेरोको आक्रमण हुन सक्छ होसियार हुने । • काउली, बन्दा, रायो, मूला,सलगम, स्वीसचार्ड, चम्सुर, पालुङ्गो,केराउ,लसुन र बकुल्ला सिमी लगाउने । • अघौटे आलु लगाउने बेला भयो लगाउने । • पाखो बारीमा गहुँ लगाउन जमिनको तयारी गर्ने । • प्याजको ब्याड राख्ने । • स्नेमिस्टीक जातको काउलीको ब्याड राख्ने । • प्याजको सेट रोपेको भए बाली भित्राउने । • मौरी पालक कृषकले घार निरिक्षण गर्ने र मह निकाल्ने ।	
कात्तिक	• अघौटे काउली बाली भित्राउने • धान बाली भित्राउने । • उच्च पहाडमा गहुँबाली लगाउने । • मध्येपहाडमा गहुँबाली लगाउनको लागी जमिनको तयारी गर्ने • किवी तथा सुन्तलाजात फलफूल टिप्ने बेला भयो । फलफूल बजारको माग अनुसार ग्रेडिङ्ग गरी बिक्री गर्ने । • धानबाली थन्क्याउनको लागी भकारीको ब्यवस्था र जैबिक तथा रासायनिक बिषादीको ब्यवस्था गर्ने जस्तै : बोझो, निम पात, टिमुर, सेल्फस चक्की आदी । • खेतमा आलु लगाउने बेला भयो । • बकुल्ला सिमी र प्याज,लसुन लगाउने । • हरियो प्याज तयार गर्न प्याजको बिरुवा बाक्लो गरी सार्ने ।	
मंसिर	• धान र कोदो बाली भित्राउने । • गहुँ छर्ने र आलु लगाउने । • कार्तिकमा छरेको गहुँमा सिंचाइ गरी टपड्रेस गर्ने । • सुन्तला जात र किवी फल टिप्न बाकी भए टिप्ने र ग्रेडिङ्ग गरी बिक्री तथा स्टोर गर्ने । • धानबाली भण्डारण गर्ने । भण्डारण गर्नु भन्दा अगाडी ४-५ दिन सम्म सुकाई चिस्यानको मात्र कम्तीमा १२ % कायम गरी भण्डारण गर्नु राम्रो हुन्छ । • भण्टा, खुर्सानी आदीको पुरानो बोटलाई शित र तुसारोबाट बचाउनको लागी छहारीको र ब्यवस्था गर्ने । • गहुँबालीमा सिंचाइ दिने ।	

बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत

	• फल टिपी सकेको फलफूलको बगैचा सरसफाइ गरी मल तथा पानी दिई मल्चीङ्गको व्यवस्था गर्ने । • प्याजको बिरुवा सार्ने । • हिउदे फलफूल रोप्नको लागी खाडल खनी मल हालेर बिरुवा रोप्नको लागी तयार गर्ने ।	नेपाल सरकार कृषि विभाग निर्देशनालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय दोलखा
पौष	• हिउदे आलुलाई उकेरा दिई सिंचाइ गर्ने । • उच्च पहाडी क्षेत्रमा बर्षे आलु लगाउनको लागी जग्गाको तयारी गर्ने । • पतझड फलफूलको काँटछाँट गरी बोर्डो पेष्ट लगाउने । • फलफूलको बोटमा औंठी तरिकाले कुलेसो खनी मल तथा मलखाद दिइ सिंचाइ गर्ने । • काउली ,बन्दा, रायो, मूला भित्राउने । • मौरीपालक कृषकले मौरीलाई चिसोबाट बचाउनको लागी आवश्यक व्यवस्था गर्ने र १ भाग चिनी १ भाग पानीको मात्रामा चिनी चास्नीको व्यवस्था गर्ने । • बेमौसमी काका खेतीको लागी पोली ब्यागमा बेर्ना जमाउने । • काउली खेतीमा बोरनको कमीको लक्षण देखिएमा २ ग्राम बोरन प्रति लिटर पानीमा मिसाइ स्प्रे गर्ने । • बर्षे आलु लगाउन शुरु गर्ने । • खाडल खनी मल मिसाइ बिरुवा रोप्न तयार गरी राखेको खाडलमा हिउदे फलफूल लगाउने । जस्तै : आरु,आरुबखडा,हलुबेद,नास्पाती,स्याउ,ओखर,लप्सी, किवी, • माटो परिक्षण शिबिर संचालन गर्ने समय भयो । • माटो परिक्षणको लागी माटोको नमूना संकलन गर्ने । • किवी फलमा काँटछाँट गरी बेभिष्टीनको पेष्ट बनाइ काटेको घाउमा लगाउने । • प्याजको सेट उत्पादन गर्नको लागी प्याजको दल राख्ने ।	बोर्डोपेष्ट बनाउन चाहिने सामाग्री :- निलोतुथो १ भाग आलसको तेल १ भाग ~~बिजुली~~ चुना १ भाग (१:१:१) खाद्यान्न र तरकारी बालीको लागी ६-९ इन्च गहिराइ सम्मको माटो र फलफूल खेतीको लागी ३ फिट गहिरो सम्मको माटोको नमूना लिने ।
माघ	• बर्षे आलु लगाइ सक्ने । • पतझड फलफूलको काँटछाँट गरी बोर्डो पेष्ट लगाउने । • हिउदे फलफूलको बिरुवा लगाउने । • फलफूलको काँटछाँट गरी मल दिइ सिंचाइ गर्ने र फेदमा मल्चीङ्ग गर्नें । • माटो परिक्षणको लागी प्रयोगशाला वा माटो शिबिरमा पठाउने • मकैबाली लगाउनको लागी जमिन खन जोत गरी कम्पोष्ट मल मिलाई जग्गा तयार गर्ने । • कन्ये च्याउ खेती शुरु गर्ने ।	
	• कन्ये च्याउ लगाउने । • मकै बाली लगाउने । • लहरे तरकारीको बीउ लगाउने जस्तै : काका,फर्सि,घिरौला,	

बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत

फागुन	लोका, चिचन्डा, मकै बोडी, सिमी । • खुर्सानी,भण्टा, टमाटर,रामतेरियाको ब्याड राख्ने । • केरा खेतीको लागी तरवारे सकर छनौट गरी २ मिटरको फरकमा बिरुवा सार्ने । • फलफूल बगैचामा मल हालेर सिंचाइ गर्ने । • बेसी क्षेत्रमा मौरीको गोला छुटाउने कार्य गर्ने । • बेंसी क्षेत्रमा चैतेधानको ब्याड राख्ने । • अदुवा र बेसारको बीउ लगाउने र मल्चीङ्ग गर्ने । • हिउदे आलु खन्ने । • अलैची बगानमा सरसफाई गरी गानो हुहिने रोग रोगथामको लागी ढुसीनासक बिषादी छर्ने ।	
चैत	• चैतेधान रोपाइ गर्ने । • हिउदे आलु खन्न बाकी भए खन्ने । • भण्टा,गोलभेडा,खुर्सानी ,भेडेखुर्सानीको बेर्ना सार्ने । • फलफूल बगैचामा सिंचाइ गर्ने । • अलैची बगानमा सरसफाई गरी गानो हुहिने रोग रोगथामको लागी ढुसीनासक बिषादी छर्ने । • अलैची बगानमा पानी जमेको भए निकासको ब्यवस्था गर्ने र पानीको कमी भए कृतिम सिंचाइ गर्ने । • उच्चा पहाडी क्षेत्रमा मौरी गोला बढाउने हो भने बिभाजन गर्ने, मह निकाल्ने हो भने सुपर थप्ने । • मकैबाली गोडमेल गरी पहिलो टपड्रेस गर्ने । • केराको बिरुवा लगाउन बाँकी भए लगाउने । • बर्षे आलुलाई उकेरा दिने र सिंचाइ सम्भव भए सम्म सिंचाइ गर्ने ।	

नेपाल सरकार
कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विभाग
कृषि निर्देशनालय,
जिल्ला कृषि विकास कार्यालय
दोलखा

बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत